

Briselē, 2024. gada 19. janvārī
(OR. en)

5495/24

LIMITE

DEVGEN 9
SAN 33
ACP 6
RELEX 50
SUSTDEV 7
ONU 7
CONUN 15

"I/A" PUNKTA PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja (II) / Padome
Temats:	ES Globālās veselības stratēģija – Labāka veselība visiem mainīgā pasaulē – Padomes secinājumu projekts

1. Komisija 2022. gada 30. novembrī pieņēma paziņojumu par jaunu ES globālās veselības stratēģiju “Labāka veselība visiem mainīgā pasaulē”, kuras mērķis ir uzlabot globālās veselības drošību un nodrošināt labāku veselības aprūpi visiem ¹. Padomi ar to iepazīstināja 2022. gada 9. decembrī.
2. Stratēģija noteiks ES rīcību globālās veselības jomā līdz 2030. gadam; tajā ir izklāstītas skaidras politikas prioritātes, pamatprincipi, kā arī darbības virzieni. Ar to arī tiek izveidota jauna uzraudzības sistēma, lai novērtētu ES politikas un finansējuma efektivitāti un ietekmi.
3. Stratēģiju kopīgi apsprieda Attīstības sadarbības un starptautisko partnerību jautājumu darba grupa (*CODEV-PI*) un Sabiedrības veselības aizsardzības jautājumu darba grupa.
4. 2024. gada 19. janvārī darba grupas līmenī tika panākta vienošanās par šīs piezīmes pielikumā izklāstīto Padomes secinājumu projektu, kas sagatavots Zviedrijas prezidentūras laikā.
5. Ņemot vērā minēto, Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiek aicināta apstiprināt vienošanos par tekstu un nosūtīt to Padomei apstiprināšanai.

¹ 15585/2022

PROJEKTS

Padomes secinājumi par ES Globālās veselības stratēģiju – Labāka veselība visiem mainīgā pasaulē

1. Eiropas Savienības Padome pauž gandarījumu par Komisijas paziņojumu “ES Globālās veselības stratēģija. Labāka veselība visiem mainīgā pasaulē”¹. Padome atkārtoti apstiprina ES un tās dalībvalstu vadošo lomu globālās veselības veicināšanā kopā ar partneriem, balstoties uz solidaritāti, cilvēcību, taisnīgumu, dzimumu līdztiesību un cilvēktiesību ievērošanu.
2. Padome atzīst, ka augstākais sasniedzamais fiziskās un garīgās veselības līmenis pieder cilvēktiesībām, un uzsver, ka veselība ir ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikums, kas būtiski ietekmē drošību, stabilitāti un labklājību visās sabiedrībās, tostarp Eiropas Savienībā. Padome atzīst, ka, lai panāktu labu veselību visiem, ārkārtīgi svarīgi ir panākt dzimumu līdztiesību, apkarot kaitīgus dzimumu stereotipus, cīnīties pret stigmatizāciju un diskrimināciju. Globālā veselība prasa efektīvu multilaterālismu un iekļaujošas daudzpusējas partnerības, un tā ir būtisks ES ārpolitikas pīlārs, kas nepieciešama uz noteikumiem balstītas starptautiskās kārtības stiprināšanai. Padome arī uzsver, ka ES un tās dalībvalstīm ir jāuzņemas vadošā loma, lai nodrošinātu, ka globālā veselība joprojām ir starptautiskās darba kārtības prioritāte.

¹ 15585/22 – COM(2022)675: Komisijas paziņojums “ES Globālās veselības stratēģija. Labāka veselība visiem mainīgā pasaulē”.

3. Padome uzsver, ka pieredze, kas gūta saistībā ar Covid-19 pandēmiju un citām ārkārtas situācijām veselības jomā, globālajām veselības tendencēm, planētas trīskāršo krīzi – klimata pārmaiņām, biodaudzveidības izzušanu un piesārņojumu –, kā arī strauji mainīgo ģeopolitisko vidi liecina, ka ir vajadzīga atjaunota pieeja globālajai veselībai, lai veicinātu un aizsargātu veselību, novēršot un apkarojot globālos veselības apdraudējumus un nodrošinot veselības drošību, stiprinot veselības sistēmas un sekmējot visaptverošu veselības aprūpi, kā arī pievēršoties veselību noteicošajiem faktoriem un veicinot veselīgu dzīvi un labklājību saskaņā ar Programmu 2030. gadam un tās ilgtspējīgas attīstības mērķiem.
4. Padome atgādina Komisijas 2010. gada paziņojumu ² un Padomes secinājumus par ES nozīmi pasaules veselības aizsardzības nozarē ³ un uzsver ES nozīmīgo ieguldījumu dzīvību glābšanā un veselības veicināšanā ar politisku līderību, finansiāliem ieguldījumiem un tehniskām zināšanām. Globālā veselība ir *Global Gateway* ⁴ pīlārs un viena no galvenajām tēmām ES globālajās, reģionālajās un divpusējās partnerībās, tostarp, izmantojot globālo pieeju pētniecībai un inovācijai ⁵ un vairākas Eiropas komandas iniciatīvas. Padome joprojām ir apņēmības pilna nodrošināt politikas saskaņotību un cilvēktiesībās balstītu pieeju un turklāt atzīst, ka ES ieguldījums globālajā veselībā pārsniedz veselības aprūpes nozares robežas, tostarp tādās jomās kā miers un drošība, lauksaimniecība, klimats un vide, izglītība, pētniecība un inovācija, uzturs un pārtikas nodrošinājums, sociālā aizsardzība, tirdzniecība un ūdens, sanitārija un higiēna (*WASH*).

² 8281/10 – COM(2010)128: Komisijas paziņojums “ES loma veselības jomā pasaules mērogā”.

³ 9644/10 – Padomes secinājumi par ES nozīmi pasaules veselības aizsardzības nozarē

⁴ 14675/21 – JOIN(2021)30: Kopīgs paziņojums: *Global Gateway*.

⁵ 8979/21 - COM(2021)252: Paziņojums par globālu pieeju pētniecībai un inovācijai.

5. Padome atgādina, ka nesenos Padomes secinājumos ir aicināts stiprināt multilaterālismu ⁶, uzsvērtā globālā veselība saistībā ar Eiropas veselības savienības stiprināšanu ⁷, uzsvērtā Pasaules Veselības organizācijas (PVO) vadošā, koordinējošā un normatīvā loma pasaules veselības jomā ⁸, uzsvērts, cik svarīgi ir izmantot pieeju “Viena veselība” ⁸, apkarot rezistenci pret antimikrobiāliem līdzekļiem ⁹ un nodrošināt piekļuvi *WASH* ¹⁰, uzsvērtā savstarpējā saikne starp veselību, labklājību un ekonomikas izaugsmi ¹¹, pausta apņemšanās aizsargāt visus bērnus ¹² un veicināt jauniešu iekļaušanu un iesaistīšanos ¹³, pausts ES mērķis līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti ¹⁴ un aicināts cīnīties pret dezinformāciju ¹⁵. Padome arī atgādina par principu "nevienu neatstāt novārtā", vienlīdzību, kā arī par jauno Eiropas Konsensu par attīstību ¹⁶, kurā kā daļa no ES atbildes reakcijas uz Programmu 2030. gadam ir uzsvērtā globālā veselība, un to, ka ES joprojām ir apņemības pilna veicināt, aizsargāt un īstenot visas cilvēktiesības un pilnībā un efektīvi īstenot Pekinas Rīcības platformu un Starptautiskās konferences par iedzīvotājiem un attīstību (*ICPD*) rīcības programmu un to pārskatīšanas konferenču iznākumus, un šādā kontekstā tā joprojām ir apņemības pilna risināt jautājumu par seksuālo un reproduktīvo veselību un ar to saistītajām tiesībām (SRVT). To paturot prātā, ES vēlreiz apstiprina savu apņemšanos veicināt, aizsargāt un īstenot ikvienas personas tiesības bez diskriminācijas, piespiešanas un vardarbības pilnībā kontrolēt jautājumus saistībā ar savu seksualitāti un seksuālo un reproduktīvo veselību un brīvi un atbildīgi lemt par tiem. ES arī uzsver, ka ir nepieciešama vispārēja piekļuve kvalitatīvai un cenas ziņā pieejamai visaptverošai informācijai par seksuālo un reproduktīvo veselību, izglītībai, tostarp visaptverošai izglītībai par seksualitāti, un veselības aprūpes pakalpojumiem.

⁶ 10341/19 – Padomes secinājumi par ES rīcību nolūkā stiprināt noteikumus balstītas daudzpusējas attiecības.

⁷ 12957/20 – Padomes secinājumi par Eiropas veselības savienības stiprināšanu

⁸ 12957/20 – Padomes secinājumi par ES lomu Pasaules Veselības organizācijas stiprināšanā

⁹ 9112/20 – Padomes secinājumi par Eiropas Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu Nr. 21/2019

¹⁰ 13440/21 – Padomes secinājumi par ūdeni ES ārējās darbības jomā

¹¹ 13432/19 – Padomes secinājumi par labklājības ekonomiku

¹² 10024/22 – Padomes secinājumi attiecībā uz ES stratēģiju par bērna tiesībām

¹³ 8629/20 – Padomes secinājumi par jaunatni ārējā darbībā

¹⁴ 5263/21 – Padomes secinājumi par klimata un enerģētikas diplomātiju Eiropas zaļā kursa ārējās dimensijas īstenošana.

¹⁵ 14064/20 – Padomes secinājumi par noturības stiprināšanu un hibrīddraudu, tostarp dezinformācijas, apkarošanu saistībā ar Covid-19 pandēmiju

¹⁶ 10108/17 – Jaunais Eiropas Konsenss par attīstību (2017. gads): “Mūsu pasaule, mūsu cieņa, mūsu nākotne”

Centieniem pamatā vajadzētu būt ES Rīcības plānam cilvēktiesību un demokrātijas jomā (2020–2024) ¹⁷, Padomes secinājumiem par Jaunatnes rīcības plānu ES ārējā darbībā ¹⁸ un Stratēģijai par personu ar invaliditāti tiesībām ¹⁹. Padome atzīmē, ka Eiropas Komisija ir pieņēmusi stratēģiju dzimumu līdztiesības jomā ²⁰ un LGBTIK jomā ²¹, kā arī trešo Dzimumu līdztiesības rīcības plānu (*GAP*) “Vērienīgu programmu dzimumu līdztiesībai un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanai sievietēm ES ārējā darbībā” 2021.–2025. gadam”, ko prezidentvalsts atzinīgi novērtēja secinājumos.

6. Padome uzsver, ka ES un tās dalībvalstīm saskaņā ar to attiecīgajām pilnvarām un kompetenci ir jāizmanto iespēja stiprināt savu ietekmi kā globālam un reģionālam dalībniekam, lai konkrēti un izmērāmi sniegtu ieguldījumu veselīgākā un drošākā pasaulē, tostarp nestabilās, krīzes un konfliktu skartās vidēs. Šajā sakarā Padome aicina izvirzīt vērienīgākus mērķus, izmantojot visaptverošu pieeju – no uzsvāra uz dzīvību glābšanu un slimību rašanās un izplatīšanās samazināšanu līdz veselības un labklājības, tostarp garīgās veselības, veicināšanai un diskriminācijas un stigmatizācijas apkarošanai, jo īpaši attiecībā uz sievietēm un meitenēm, bērniem un jauniešiem, vecāka gadagājuma cilvēkiem, personām ar invaliditāti, LGBTI personām, pirmiedzīvotājiem un personām un kopienām neaizsargātās un marginalizētās situācijās, kā arī migrantiem un pārvietotiem iedzīvotājiem. Padome apņemas apkarot multiplās un krusteniskās diskriminācijas veidus, lai nodrošinātu cilvēktiesībās balstītu pieeju un vērstos pret nevienlīdzību. Šajos centienos jāvadās pēc stratēģijas trim papildu prioritātēm:

- a) **nodrošināt cilvēkiem labāku veselību un labbūtību visā dzīves garumā** – dot iespēju cilvēkiem izvairīties no slimībām un saglabāt veselību, tostarp rīcībā attiecībā uz veselību noteicošajiem faktoriem dažādās nozarēs un sabiedrībās – no klimata un vides līdz izglītībai un *WASH* –, izskaužot nabadzību, nevienlīdzību un dzimumu nevienlīdzību, novēršot humanitārās krīzes un reaģējot uz tām, uzlabojot piekļuvi drošam, pietiekamam, uzturvielām bagātam un veselīgam uzturam un vēršoties pret tabakas lietošanu un kaitīgu alkohola patēriņu kā slimību un mirstības riska faktorus;

¹⁷ 7029/20 – JOIN(2020)5: ES Rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2024. gadam

¹⁸ 15322/22 – Padomes secinājumi par Jaunatnes rīcības plānu ES ārējā darbībā

¹⁹ 6268/21 – COM(2021)101: Savienība, kurā valda līdztiesība: Stratēģija par personu ar invaliditāti tiesībām 2021.–2030. gadam

²⁰ 6678/20 – COM(2020)152: Savienība, kurā valda līdztiesība: Dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam

²¹ 13081/20 – COM(2020)698: Savienība, kurā valda līdztiesība: LGBTIK līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam

- b) **stiprināt veselības aprūpes sistēmas un veicināt visaptverošu veselības aprūpi** – uzlabot taisnīgu piekļuvi kvalitatīviem, pieejamiem, pieņemamiem un pieejamiem veselības aprūpes pakalpojumiem, tostarp seksuālās un reproduktīvās veselības aprūpes pakalpojumiem, galveno uzmanību pievēršot primārajai veselības aprūpei, kopienas līdzdalībai un iesaistei, būtiskām sabiedrības veselības pamatspējām, pētniecībai un digitalizācijai, kvalificētam un pietiekamam veselības aprūpes darbaspēkam, taisnīgai piekļuvei cenas ziņā pieejamiem un kvalitatīviem veselības produktiem, tostarp, izmantojot vietējo ražošanu un ar atbilstīgu un ilgtspējīgu veselības aprūpes finansējumu, arī veicinot vietējo veselības aprūpes finansējumu, palielinot pārredzamību, pārskatatbildību un integritāti un apkarojot korupciju;
- c) **novērst un apkarot veselības apdraudējumus, arī pandēmijas, piemērojot pieeju “Viena veselība”** – novērst un mazināt turpmākas veselības krīzes un to ietekmi uz veselības, sociālo un ekonomisko jomu, cita starpā ar pastiprinātiem noturības un efektīviem novēršanas, gatavības un reaģēšanas mehānismiem, tostarp integrētu un sadarbīgu uzraudzību un pārraudzību, pastiprinātu sabiedrības veselības jomas darbaspēku un uzlabotu piekļuvi medicīniskajiem pretpasākumiem un tehnoloģiju brīvprātīgu nodošanu, nepilnību novēršanu globālajā pārvaldībā, juridiski saistošu nolīgumu par pandēmijām ²² un pastiprinātiem Starptautiskajiem veselības aizsardzības noteikumiem, pastiprinātu cīņu ar rezistenci pret antimikrobiāliem līdzekļiem un līderības nodrošināšanu valsts, reģionālā un globālā līmenī.

²² Padomes Lēmums (ES) 2022/451, PVA Lēmums SSA2(5).

7. Padome atzīmē, ka stratēģija ir jauna paradigma, kurā iesaistītas visas attiecīgās ārpolitikas jomas un kurai ir svarīga saikne ar iekšpolitiku. Lai to sekmīgi īstenotu, ir vajadzīga novatoriska, integrēta, koordinēta un uz pierādījumiem balstīta pieeja, jauni un citādi domāšanas un darba veidi, pievēršoties zināšanu trūķumam un panākot saskaņotību starp ES iekšējām un starptautiskajām darbībām. Tas ietver daudzpusējās sistēmas stiprināšanu un tādu taisnīgu un savstarpēji izdevīgu globālu, reģionālu un divpusēju partnerību paātrināšanu, kuru pamatā ir solidaritāte, līdzdalība un līdzatbildība, gatavības, noturības un atvērtas stratēģiskās autonomijas veicināšanu, kā arī īstenojot daudznozaru pieeju “veselība visās politikas jomās”, kur iesaistītas visas attiecīgās politikas jomas un pieejamie instrumenti. Padome uzsver, ka pasaules, reģionālā un valsts līmenī ir kopīgi jāpalielina finansējums globālajai veselībai, tostarp ar dotācijām un inovatīvu finansējumu, atbalstot iekšzemes resursu mobilizāciju partnervalstīs un veicinot atvērtu un paredzamu tirdzniecību. Šajā sakarā Padome atkārtoti pauž apņemšanos vismaz 20 % no oficiālās attīstības palīdzības, ko finansē saskaņā ar Regulu par *NDICI* “Eiropa pasaulē”, ieguldīt sociālajā iekļaušanā un cilvēces attīstībā.
8. Padome atzinīgi vērtē stratēģiju un aicina Komisiju, Augsto pārstāvi un dalībvalstis atbilstīgi to attiecīgajām pilnvarām un kompetencei piemērot pamatprincipus un attiecīgā gadījumā īstenot tajā ierosinātos darbības virzienus un iniciatīvas, tostarp:
- a) veicot konkrētus pasākumus, lai veicinātu globālo veselību attiecīgajās nozarēs, tostarp sabiedrības veselības, klimata un vides, pētniecības un inovācijas, digitalizācijas, izglītības, sociālās aizsardzības, ūdens un sanitārijas, lauksaimniecības un pārtikas sistēmu, korupcijas apkarošanas, tirdzniecības, starptautiskās attīstības sadarbības, civilās aizsardzības mehānismu un humānās palīdzības jomā, kā arī visos attiecīgajos ES budžeta finansēšanas instrumentos un finanšu iestādēs, īstenojot pieeju “veselība visās politikas jomās” un veicinot sinerģiju ar attiecīgajiem ES satvariem, iniciatīvām un politikas jomām; un uzlabojot pārveidojošu pieeju, kurā pievēršas dzimumu nelīdztiesības pamatcēloņiem;
 - b) stiprinot spējas un uzlabojot koordināciju, tostarp, izmantojot neformālu sadarbību, lai palielinātu iniciatīvu un darbību efektivitāti un ietekmi, nodrošinātu, ka ES un tās dalībvalstis attiecīgajos starptautiskajos forumos pauž vienotu nostāju, un pastiprinot dialogu un kopīgus komunikācijas centienus daudzpusējā, reģionālā un valsts līmenī;

- c) uzņemoties proaktīvu un konstruktīvu lomu daudzpusējās sadarbības stiprināšanā, ko panāktu, novēršot pašreizējās nepilnības globālajā pārvaldībā un nodrošinot rīcības papildināmību un saskaņotību, un ar spēcīgāku un efektīvāku, atbildīgāku un ilgtspējīgi finansētu PVO tās pamatā, norādot, ka jautājumu par ES centieniem panākt oficiālu novērotāja statusu PVO varētu risināt un izlemt attiecīgajās Padomes struktūrās;
 - d) paplašinot divpusējās, reģionālās, starpreģionālās un globālās partnerības saskaņā ar stratēģijā noteiktajām prioritātēm un, izmantojot Eiropas komandas pieeju, sniedzot valstīm un reģioniem pielāgotus risinājumus, īstenojot Eiropas komandas iniciatīvas, tostarp, atbalstot vietējās kopienas un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, un aktīvi iesaistoties informēšanas pasākumos, tostarp politiskajos un cilvēktiesību dialogos ar partnervalstīm;
 - e) regulāri izvērtējot progresu un stratēģijas ietekmi, sākot ne vēlāk kā 2024. gadā.
9. Stratēģijas īstenošanas gaitā Padome aicina pastāvīgi iesaistīt pilsonisko sabiedrību, akadēmiskās aprindas, privāto sektoru, EIB un ERAB un citas Eiropas attīstības bankas un finanšu iestādes, ANO sistēmu, tostarp PVO, un citus attiecīgus dalībniekus, *Gavi – Vakcīnu aliansi* un Pasaules fondu AIDS, tuberkulozes un malārijas apkarošanai, lai sasniegtu stratēģijas mērķus un prioritātes.
10. Padome arī aicina Komisijas dienestus un EĀDD:
- a) koordinācijā ar dalībvalstīm izstrādāt saskaņotu ES globālās veselības diplomātiju, pamatojoties uz Eiropas komandas pieeju un pēc iespējas labāk izmantojot esošās spējas;
 - b) palielināt globālās veselības spējas svarīgās ES delegācijās, tostarp, apsverot iespēju norīkot valstu ekspertus;
 - c) uzraudzīt un izvērtēt stratēģijas īstenošanu un ietekmi, izmantojot integrētu un uz līdzdalību vērstu sistēmu, kas jāizstrādā ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm un balstoties uz esošajiem pārraudzības un izvērtēšanas instrumentiem un pastiprinātiem centieniem vākt pēc vecuma un dzimuma sadalītus datus, sagatavot progresa ziņojumus un sasaukt ikgadējas sanāksmes, tostarp Pasaules veselības politikas forumu, lai apspriestu progresu.